

L'aplicació del català a les empreses

Josep Moran i Ocerinjauregui

Abstract

*Catalan culture has contributed to the ordering of commerce and manufacture. The **Llibre del Consolat del Mar** is the basis of the international maritime code. The first bill of exchange was written in Catalan in 1376, and insurance was also first developed in Catalan. However the banning of Catalan with the establishment of the Spanish centralised state in the 18 C. resulted in the introduction of Spanish in business during the Industrial Revolution after mid 19 C. Business was conducted in Catalan but written in Spanish, a curious Catalan phenomenon that has continued to the present day. This business tradition affects the current normalisation of Catalan with the establishment of democracy in Spain.*

L'ordenació del comerç i de la manufactura: una aportació catalana

Una de les aportacions més importants (potser la més important) de la cultura catalana, i en català, a la cultura universal és la que es refereix a l'ordenació del comerç i de la manufactura, és a dir de l'empresa en termes moderns. Només cal recordar el *Llibre del Consolat de Mar*, base de la legislació marítima internacional, el fet que la primera lletra de canvi coneguda, de l'any 1376, sigui redactada precisament en català, i el desenvolupament de l'assegurança, que també es va fer en la nostra llengua pròpia. Pel que fa la manufactura, precedent de la indústria moderna, també el català era la llengua emprada, oralment i per escrit, per menestrals i gremis. Poques cultures occidentals, doncs, presenten un patrimoni històric tan important com la catalana en aquest camp.

Aquesta situació, que començà durant l'edat mitjana, perdurà durant tota l'edat moderna. Fins i tot després de la Nova Planta i de les disposicions restrictives de Carles III a l'ús del català, durant el segle XVIII, la nostra llengua continuà essent la llengua habitual per escrit. És una mostra d'aquest fet la inscripció que hi ha al dintell de la casa dita de l'Art Major de la Seda que es conserva a la Via Laietana, construïda en aquest segle: "Casa del Gremi de Velers de la present ciutat 1763".

La imposició del castellà durant la revolució industrial

Va ésser al segle XIX, amb la instauració a Espanya d'un estat unitari i centralista amb una legislació unificada de caràcter general, que imposava la llengua castellana, quan aquesta llengua per imposició legal va començar a substituir el català com a llengua escrita en el món del comerç i la indústria, que llavors es desenvolupava. Per exemple, segons el llibre que se n'han conservat, les actes de l'empresa fundada per Miquel Puig a Barcelona, precedent de la Colònia Sedó, foren redactades en català fins al 1847 almenys. Fins el 1857 no hi fou introduït el castellà.

Aquestes mesures restrictives a l'ús del català, que paradoxalment foren dictades per un règim i uns partits considerats *liberals*, va afectar l'ús del català precisament en un període de desenvolupament caracteritzat per la *revolució industrial* en què, de fet, va néixer l'empresa moderna. Malgrat que es tracta d'un fenomen ben català, on la llengua es va mantenir oralment, tant en les relacions internes com en les externes, és a dir, amb empleats i clients, és cert que s'hi va establir una diglòssia: el castellà, i malgrat la tradició anterior, va esdevenir la llengua escrita en el món de l'empresa i en la presentació dels productes, en què l'element escrit cada dia és més important, i això també ha afectat el camp de la publicitat.

Els condicionants de la normalització del català

Aquest procés, que hem intentat de descriure en grans trets, condiona evidentment la normalització del català; creiem que és just i convenient que la nostra llengua pròpia també sigui present per escrit en el món de l'empresa amb normalitat, no com un fet excepcional o de militància particular, i que això no ha de molestar ningú. És just perquè creiem que tota cultura com la nostra té un dret natural a ésser present en tots els àmbits de la vida, com ho era abans de la imposició del castellà. I és convenient per a la vida del català perquè aquest bandejament el perjudica quantitativament i qualitativament, és a dir no solament pel fet que hom hagi de passar a una altra llengua en general, sinó també perquè tota la terminologia moderna, la denominació i la descripció dels productes s'estén en una altra llengua. Per exemple, no és estrany de sentir demanar *tonyina* si es tracta de peix fresc i *atún* si és en conserva perquè aquesta és la forma que figura en la presentació del producte.

Els historiadors de la llengua i els sociolingüistes voldríem tenir una informació de primera mà, és a dir dels representats del món de l'empresa en aquest sentit. Per això hem convocat aquest acte conjuntament amb la Societat Catalana d'Economia. Nosaltres hem d'agrair la bona voluntat de les persones aquí presents, que han tingut l'amabilitat i la deferència d'atendre la nostra sol·licitud d'informació de les possibilitats i de les perspectives de normalització de la llengua catalana en el món de l'empresa. Moltes gràcies.